

Učiteljski Tovariš

Glasi „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Dnevi boja. — Pro domo. — Svobodna šola — svobodni učitelji. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listek upravnikov.

Dnevi boja.

Veliki so v tem, v čemer bi ne smeli biti.

Izrek.

II.

Brez boja ni še nihče došel k zmagi, tem manj stan, ki ima tako preteklost kot jo ima naš. Take preteklosti nima pravzaprav noben stan na svetu. Že v starodavnih časih je bil izobraževavec mladine, njen odgojitelj in učitelj vse drugo prej nego svoboden človek; bil je suženj, katerega življenje je bilo odvisno od milosti ali nemilosti gospodarjeve. Vsak pozna prislovico: „Kogar sovražijo bogovi, tega store pedagogom.“

Moralo je torej biti življenje učiteljev najstarejše šole res bedno, ako je bilo v njem izpoznavati le sovraštvo bogov.

Ali tisti, ki so danes na zemlji namestniki pravega Boga in ki so pri nas potisnili cerkev in svojo sveto službo, ki naj bi jo vršili samo v nji in zanjo, na politiško in strankarsko polje, ki so glave in stebri takozvane katoliške-narodne, v resnici pa čiste klerikalne stranke — klerikalne v najgroznejšem pomenu te besede — nimajo za učitelje sedanje dobe, ki nečemo biti v suženstvu enaki pedagogom bogatih Rimljanov, prav nič drugega, nego *globoko sovraštvo*. In če bi bilo mogoče in če bi tudi zanje ne veljali paragrafi, bi vse to liberalno in neposlušno učiteljstvo, ki slepo ne ubira stopinj za njimi, potopili v žlici vode. Da, potopili bi ga! In razgnali bi nas na vse vetrove in nadomestili bi nas najrajši s takimi značaji, kakršen je oni učitelj, ki ga ni bilo sram, uhlapčiti se klerikalcem zato, da bi izpodrinil uglednega tovariša iz odbora kmetijske družbe — seveda brez vzroka in povoda, zgolj iz čiste kolegijalnosti in iz stanovske zavednosti . . .

O, ironija!

Take značaje klerikalcem od srca privoščimo, kakor jim privoščimo onega bojevitega uskoka, ki vihti brezovo metlo nad našimi glavami v „Slovenskem Listu“.

Toda vprašamo: Kje ima izvirek to sovraštvo do nas, ta strastni boj proti nam?

Še pred dobrim četrt stoletjem so vladale v našem stanu vse drugače razmere nego danes. Zavisnost učiteljstva od duhovščine je bila — žalibog — večja nego

je danes, ko je pravzaprav ni nič več. Bile so vzrok tej zavisnosti slabe plače učiteljev, ki so bili veseli, da so si mogli prislužiti kje kak krajcar, ki je njim in njihovim družinam olajševal bedo. Tudi danes nismo plačani tako, da bi se branili postranskih zaslužkov, saj se jih ne branijo niti drugi, ki bi lahko izhajali brez njih, *a vendar poznamo učitelje, ki rajši ničesar ne prislužijo, nego da bi bili kakorkoli zavisni od župnika ali kaplana.*

Take može je treba visoko čislati!

Kakor ne moremo pri takih tovariših govoriti o najmanjšem egoizmu, tako si ne moremo misliti, da se je vdal ta ali oni izmed nas klerikalcem iz drugačega vzroka nego iz dobičkarije. Saj imajo vendar tuintam kaj, kar dado onemu, ki hoče biti njihov.

Pa vrnimo se k stvari!

Torej bili so drugi časi, druge razmere! No, da! Vse je trpelo, kar je bilo v službi klerikalizma. Pa tudi mi smo! Da, tudi — in še jako smo trpeli. O, Zavašnik, duhovnik katoliške cerkve, kako nam je bila žaltava pod tvojo velečastito vlado! O, Rojina izpod Šmarne gore, kako bi ti stal danes kot kamen na cesti, če bi šlo po volji tistih, tistih! . . . Da, to so reminiscencije, to so spomini, to je na novo vzplamtevajoči ognjeni jeziček, ki bi rad obliznil našo svobodo in jo vpepelil.

In to jih boli! Nismo več njihovi! Tistih svetih naukov smo, ki bi jih morali oznanjevati, naukov božjih, naukov ljubezni, resnice in pravice, naukov poštenja in značajnosti, a njihovi nismo več! Vdani smo nadalje zakonom svobode in napredka, onim zakonom, ki so zapisani v človeškem srcu. Zapisani so v človeškem srcu v onem večnem, nenasitnem hrepenenju, ki ga dviga in podžiga, v hrepenenju po resnici in pravici; zapisani so v onih neprestanih željah, ki navdušujejo človeka — učitelja in duhovnika — v njegovem delu, v željah po trajnih, blagrovitih, lepših, vedno in vedno popolnejših uspehih njegovega delovanja, ki ga žrtvuje v blaginjo človeštvu, domovini, posamezniku; zapisani so v vsi notranjosti človeški, v vsi človeški prirodi, v prsih, ki hrepene po svežem, svobodnem zraku pod milim nebom, v očeh, ki hrepene v sinjo daljo tja čez gore in oblake v svobodno brezmerje, v srcu, ki hrepene po osvobojenju težav in bridkosti, ki veselo polje v svobodni, cvetoči prirodi, ki otožno zastaja med temnimi, tesnimi stenami! Ptica v zraku ljubi svo-

bodo, riba v vodi in zver v gozdu sta srečni v svobodi. Drevo na gori in roža na vrtu hrepenita tja k svobodnemu nebu, ki plava v sinji svetlobi nad njima, a žalostno šume njiju listi in otožno klonejo cvetovi, če ju ovija megla in če veje ostra sapa ter jima brani svobodno rast in jima preti s pogubo!

Vsa priroda je veliko stvarjenje velike svobode!

In Jezus je bil svoboden, kadar je začutil veliko svoje zvanje! Ko je bil v templju, in sta ga iskala Marija in Jožef — ni znal za spono, ki so ga vezale na njiju — bil je svoboden v tem, kar je Njegovega očeta! „Ali ne vesta, da sem v tem, kar je mojega očeta?“ — Kaj mi drugo! Tu sem — jaz, tu, kjer sem v svojem!

In ako vse živi za svobodo, ako ni pravega in popolnega razvitka tam, kjer ni svobode, ali naj ne bomo svobodni samo učitelji?

Da, svobodni hočemo biti, k svobodi nas dvigajo vse naše misli, do nje nas navdušuje ljubezen do domovine in do slovenske mladine, zatorej nečemo najmanjših spon, nečemo hlapčevanja, hočemo popolnega gospodstva vsaj v tem, kar je naše, kjer smo gospodarji in vladarji!

Ne uklanjamo se nobeni osebi, ne silimo nikogar, da bi se uklanjal nam, ne terorizujemo, mi samo gorimo za tiste ideje, ki nam priajajo, ki so ideje svobode in napredka. In te ideje so tista moč, ki nas druži, tista sila, ki nam daje pogum in vztrajnost, da se bojujemo brez vsake bojazni. A mi se bojujemo z golim vezirjem — in če se nam bodo prav zavoljo te primere smejali tisti, ki ne vedo v obrambo svojega zavrattva navesti tehtnega vzroka — bojujemo se kot vitezi, braneči z mečem v roki svojo čast in svoje poštenje!

In ker smo se otresli njih jarma, ker jim nečemo biti več pokorni sluge, zato nas sovražijo, zato se vojskujejo proti nam!

Boli jih pa tudi dejstvo, da gine med narodom njihov ugled in da raste naš ugled. Duhovnik, ki je zvest svojemu zvanju, svojemu svetemu poklicu, je dobronik svojim župljanom. Takega duhovnika vsak spoštuje in ljubi, in tudi mi — najsi smo razvpiti za najgrše brezverce — se časteč odkrivamo pred njim. A tak duhovnik je tudi naš prijatelj, ker ve, da je naše delovanje pravo in narodu koristno. Njega ne vodi slepa strast, temveč vodi ga srce in plemenitost. Tistim pa, ki so duhovniki le po suknji in se pehajo po lepi naši domovini za drugimi stvarmi, seveda ne more rasti njihov ugled, ker vsak, ki ima odprte oči, ne vidi in ne more videti blaginje tam, kjer je ni . . .

Mi pa vstajamo! V zadnjo gorsko vas, v prvo velikomestno palačo je dospel klic o življenju, o zavednem in svobodnem življenju svobodnega učitelja! In tamkaj se razvnamajo srca za nas. Med preprostim narodom, med kmetovavci, obrtniki, trgovci, uradniki, vaščani in meščani raste naš ugled, se množe naši prijatelji! In to boli tiste, ki jih izgubljajo, zato nas sovražijo, zato si prizadevajo, da bi nam izpodkopali ugled. V dosego tega namena jim ni nobeno sredstvo preslabo, zato se poslužujejo skrajnjih, a to — poslednjih pripomočkov.

Resnica pa bo zmagala, in pravica bo pela svoje himne ob tem godu!

Zakon nam daje dolžnosti, a zakon nam daje tudi pravice. Ker nam ne more očitati nihče, da ne izpolnimo prvih, nam ne more in ne sme tudi nihče braniti, da bi se v vsi dobi svoje zavednosti in stanovskega ponosa brezobzirno ne posluževali tudi poslednjih!

Pro domo.

III.

8. številki letošnjega letnika smo pisali:

„Naš program je: braniti se proti vsakemu nasprotniku šolstva in učiteljstva, izzivati boj in po nepotrebnem napadati pa nikogar!“

Kadar bomo pa čutili, da preti nevarnost novi šoli, za katero se bojujemo, in pa novodobnemu, svobodomiselnemu učiteljstvu, bo naš list gotovo med prvimi, ki bo povzdignil svoj glas v varstvo šole in učiteljstva. Če nam je pa mogoče živeti v miru, nam je mir vedno ljubši nego izzivanje in boj.“

To so jasne in odkrite besede; te besede so nam bile vedno zvezda vodnica, čeprav smo se morali čestokrat močno zatajevati, ko smo brali v klerikalnih listih napade na novo šolo in napade na čast posameznikov našega stanu. S tem pa, da so se klerikalci lotili zadnji čas naših voditeljev, s tem so zopet naravnost pokazali, da jim napredno, svobodomiselnost učiteljstvo ni dovolji, da žele torej boj z nami. Dobro! Mi ga sprejmemo, mi se ga ne bojimo in ne strašimo. Ne bomo pa pobijali oseb, ampak pobijali bomo načela, ali obratno, ne bomo se potezali za osebe, ampak za načela in to je: svobodna šola in svobodna misel. Osebe se menjujejo, načela pa ostanejo. „Kliko“ (tako imenujejo klerikalci naše bojavnike in voditelje), ali pa enega ali drugega iz „klike“ mogoče navidezno z ostudnimi napadi in denunciacijami, kakršne so lastne le klerikalcem, uničijo, nikdar več pa ne morejo uničiti svobodomiselnosti ideje, ki se je s pomočjo te „klike“ zaživela v slovenskem učiteljstvu; za to je že prepozno! Zakaj nas niste videli, oziroma hoteli videti poprej, ko smo stradali in hlapčevali liki sužnji?! Kajpada; takrat ste nas imeli za božje volke, in kot tak ni bil nihče nevaren vašim težnjam in nakanam: potisniti naš narod nazaj v dobo teme, brezpogojnega hlapčevanja in suženjstva!

Naše gibanje, naše delovanje v prid nove šole, naše spoštovanje, ki ga uživamo med narodom in katero smo si morali priboriti z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti v šoli in z možatim nastopom izven šole, to je tista točka, ki dela skrbi in preglavice nasprotnikom nove šole in svobodomiselnega učiteljstva. Zato — si mislijo klerikalci — udarimo po delu in uspehih naprednega učiteljstva, udarimo po osebah, ki delajo, ter hvalimo pred nerazsodno maso tiste, ki gledajo svoje boritelje od strani in rajši kimajo nasprotnikom, češ, to so pošteni in značajni možje. Na ta način hočejo nekaternike zvabiti na svojo stran ter jih pridobiti za društvo, ki ga snujejo in za list, ki ga nameravajo izdajati z novim letom.

Svobodno njim, ki nameravajo izdati svoj stan, svobodno tistim, ki se hočejo iz koristolovja ločiti od „klike“, ki je ustanovila našo lepo organizacijo, ki je ustanovila „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“, ki je ustanovila „Jubilejsko samopomoč“, ki je ustanovila „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, ki je ustanovila „Cesarice Elizabete ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, ki je ustanovila v spomin in proslavo cesarjeve 50 letnice „Šolski muzej“, ki je še mnogo drugih učiteljstvu koristnih naprav ustanovila in ki ima gotovo tudi največje zasluge za regulacijo učiteljskih plač. Mož, ki je res mož, se ne bo

dal zavesti, in možata učiteljica se tudi ne bo udala zapeljivim klerikalnim glasovom!

Zavedno učiteljstvo čaka torej še mnogo trdih izkušenj. A kakor se v ognju čisti zlato, tako se bodo čistili v tem boju za obstanek, za vsakdanji kruh učiteljski značaji. Ohranimo pa v tem boju vsi mirno kri, vedimo se taktno do nasprotnikov in bodimo celi možje v šoli in zvonaj šole! Ostanimo zvesti svojemu prepričanju in ne strašimo se nikogar, saj imamo v narodno-napredni stranki vnete zaščitnike, ki nas bodo vselej in povsod radi branili.

S častito duhovščino, posebno z gospodi veroučitelji bodimo vedno uljudni in prijazno jih pozdravljamo ter jim izkazujemo čast, ki jim gre zaradi stanu samega. Zaradi posameznikov, ki nam niso prijazni ter hujskajo ljudstvo osebno, na leci ali pa v svojih glasilih zoper nas in šolo, ne smemo obsojati častitega duhovskega stanu, ki zasluži kot tak vso čast in spoštovanje. Saj jih je še mnogo med njimi, ki imajo boljšo in pravičnejšo sodbo o nas, kakor n. pr. bivši liberalec Koblar, ali pa „Slovenčevi“ in „Domoljubovi“ uredniki.

Vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti v šoli in zvonaj šole — stanovska samozavest in kolegijalnost, uljudno, taktno in fino obnašanje do nasprotnikov — te besede imejmo vedno pred očmi in — zmagala bo svobodna šola in svobodomiselno učiteljstvo.

Vsi za enega in eden za vse — bodi naše geslo!

Svobodna šola — svobodni učitelji.

II.

Ugledni tednik čeških realistov „Čas“ piše v 40. številki na strani 626. —:

Nemilo vest so prinesli dnevnik o razmerah slovenskega učiteljstva na Štajerskem. To, kar so tu storili duhovniki, to je težko s pravo besedo imenovati; to je vsekakor važen korak k popolni dosegi konfesijske šole, to je napoved boja, katero je naznanil klerikalizem vsi napredni slovenski družbi. Cerkveni uradi na južnem Štajerskem so namreč dali ukaz farnim uradom, do znamenjujejo, kakega političnega mišljenja so učitelji, kako živé, ali agitujejo, so-li naročniki svobodomiselnih listov, hodijo-li v cerkev, hodijo-li k izpovedi itd., ter da o tem obveščajo višje inštanice. Ta ukaz je dalekosežnega pomena in je grozno porušil osebno svobodo učiteljstva. V dobi, ko se vse učiteljstvo trudi in bori za popolno državljansko svobodo, je ta ukaz tem hujši, in se kaže kot zlomiseln posmeh, vržen poštenemu hrepenenju v lice.

V obče je gonba: dobiti kar največjega upliva na šolstvo, že zdavna geslo, za katero se klerikalna stranka nestrpno bojuje in nikakor ne brez uspeha, zakaj v istini ima vse ljudsko šolstvo v primernem pregledu in na merodajnih mestih največji upliv. V zmagoslavnem postopovanju svojem je seveda podporovana bodi po slabosti, bodi po nemarnosti gospode, katera, imajoč na svojem ščitu svobodomiselnost, vodi v šolske komisije in na enaka merodajna mesta osebe vidno klerikalni smeri naklonjene, ako že ne kar klerikalni vodje, ter lahkomiselnopodpira predloge, ki naravnost merijo proti svobodomiselni šoli.

Čitatelj razume, kaj s temi vrsticami mislimo. V obče nas pa višje navedeni ukaz sili, da povemo, v kakem razmerju stoji češko učiteljstvo na ljudskih šolah napram duhovenstvu.

Na Češkem se ne ve dosedaj še o nikakem takem ukazu, kakršen je začetkom šolskega leta presenetil slovensko učiteljstvo; no, motil bi se pa vsakdo, kdor bi mislil, da ga je potreba, da bi se i pri nas to zgodilo, kar se sedaj godi na Štajerskem. Pri nas se godi to že davno sistematično, brez vsakega, javnosti znane ukaza. Naša šola je zakrita z gostim zavojem črnih kut, katere ne prepustijo do nje niti najmanjših žarkov svobodomiselnosti, naše učiteljstvo je obkroženo s črnimi stražniki, katerih pozornosti ne uide niti en korak, kateri vede za vsako besedo, vsako črko, napisano od učiteljstva, in kateri vse to vestno polagajo na mesta, kjer tudi v istini ne zablajo na njihovo hvalevredno skrb za učiteljstvo.

Imajoč kot katehetje pristop do šole in h konferencam učiteljev, opazujejo, kaj se v šoli uči in vrlo redko zadovolji učitelj v zgodovini ali v prirodopisu zahtevam g. kateheta. In če ne zadoščajo te prilike, doznavaajo si s pomočjo vohunstva, za katero si ne stidijo uporabljati dece, kaj se vse v šoli uči. Ni temu davno, da je neki učitelj učil o Husu. Drugega dne je g. kaplan poklical k sebi učitelja, da pred otroci v šoli prekliče vse, kar je včeraj učil. Ker se pa slučajno učitelj ni bal in gospodu kaplanu ni zadostiti hotel — ga je gospod kaplan ovadil konsistoriju in menda še nekam. Učitelj o odločbi konsistorija ni ničesar izvedel, ali, ko se je oddajalo mesto, za katero je on prosil, je bil preko volje krajnega šolskega sveta odklonjen od okrajnega šolskega sveta. In kako je duhovnik zvedel, kako — kaj je učil učitelj o Husu? Po častnem potu gotovo ne! Kapelan je imel nekoliko šolskih otrok naučenih, ki so redno vsak dan hodili k njemu in ga o vsaki besedici učiteljevi informovali.

Ta slučaj ni edin! Potrkaajte le na srca učiteljev in zveste jih več, mnogo, toliko, da seznate potem vzrok, zakaj prihajajo otroci iz ljudskih šol s tako enostranskim znanjem, s tako nepopolno vzgojo, s čisto tako slabimi temelji značaja. Moremo trditi, da ima med sto devetdeset učiteljev vohune med otroki, ki za podobico, knjižico, za vinar izdajo svojega vzgojevatelja.

A kar se tiče privatnega življenja učiteljevega, verujte mi, da ni varen niti med štirimi stenami svoje domačije. Mnogobrojni vohuni mu gredo za vsakim korakom, izdavaajo vsak njegov premikljaj in vsak grižljaj, katerega dene v usta. V dobrem spominu je še sedaj dogodba, kako je bil voditelj šole na Moravskem denunciiran, da je v petek jedel meso. Da, i do obiteljskih krogov posega črni krempelj iz zavisti in strga ničesar slutečega učitelja iz dragega domačega mira in ga goni po kancelijah le zato, ker si dovoli abonirati in čitati drugi časopis, nego je ljubo gospodom v farovžu. Knjige, katere posojuje gospod učitelj ne sluteč nič zlega, često preidejo v roke neplačane policije, ne redko se cenzurirajo in so potem nezahvalne priče v tožbi proti njihovem lastniku. Poznam slučaj, da je dobil učitelj ukor iz farovža zato, ker je posodil nekemu boljši koledar, v katerem je nevoljo gospoda kaplana zbudila neka docela nedolžna historiška črtica.

„Sl. N.“

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

19. vaja.

b — **b.**

Boben.

Bdo izmed vas ne pozna bobna? To je pač prijetna igrača. Marsikateremu izmed vas je prinesel sv. Miklavž to igračo. Oglejmo si jo. Iz česa sestoji boben? Na kaj tolčemo? S čim tolčemo? Boben je vam torej prijetna igrača. Tudi vojaki imajo boben, pa je večji in ni igrača. Kadar vojaki korakajo po cesti, jih bobnar (tambor) z bobnom — oživlja.

Plemič-bahač.

(Pripovedka)

Kralj je imel mladega plemiča, katerega so imenovali plemiča-bahača, ker je vedno veliko obljubil, a malo storil. Kralj pa je imel tudi šaljivca (norca) in ta je hotel bahača poboljšati. Posrečilo se mu je tako-le:

Nekega dne bi jedel kralj rad pečene ptice. Reče torej plemiču: „Pojdi v gozd in ustrelj mi deset ptičev!“ Plemič pa odvrne: „Ne deset, ampak sto ptičev ti hočem ustreliti.“ „Dobro“, pravi kralj, „ako si tako dober strelec in mi jih prineseš sto, dobiš za vsakega srebrnjak“.

Šaljivec to sliši, vzame boben, gre pred plemičem v gozd, kjer je bilo največ ptičev, ter jih skliče z bobnanjem in jim reče: „Ptičice, skrijte se! Plemič-bahač pride sem ter vas hoče poloviti.“

Ko pride plemič v gozd, ne vidi nobenega ptiča; vsi so se namreč poskrili. Ko se vrne s praznim žepom, je bil sto dni zaprt, ker ni držal svoje obljube.

Ko je bil zopet prost, mu reče nekega dne kralj: „Rad bi danes imel pri obedu pet rib“. Plemič se spomni na sto dni zopora, vendar se prenagli ter reče: „Ne pet, ampak petdeset rib hočem vjeti.“ Kralj mu pa odvrne: „Ako si tako dober ribič, da mi prineseš petdeset rib, dobiš za vsako cekin.“ Šaljivec to sliši, vzame boben, gre k jezeru, skliče z bobnanjem ribe ter jim reče: „Ribice, bežite! Plemič-bahač pride sem ter vas hoče poloviti.“

Ko pride plemič k jezeru, ne more ujeti nobene ribe; vse so namreč splavale k drugemu bregu. Ko se zopet vrne s praznim žepom, ga kralj zapre petdeset dni, ker ni držal svoje obljube.

Ko je petdeset dni preteklo, mu reče kralj: „Rad bi obedoval zajca“. Plemič se spomni svojega zopora ter reče: „Gospod, hočem ti prinesti najmanj deset zajcev“. Kralj mu odvrne: „Ako si tako dober lovec in mi jih vlovíš deset, ti hočem dati za vsakega tri cekine.“ Šaljivec gre zopet z bobnom v gozd, skliče z bobnanjem zajce in jim reče: „Zajci, skrijte se! Plemič-bahač pride ter vas hoče postreliti.“

Ko plemič pride, ni mogel ves dan nobenega zajca ustreliti. Kralj ga zopet zapre deset dni, ker ni držal svoje besede.

Ko je zopet prost, mu reče kralj: „Rad bi obedoval jelena“. Plemič se spomni svojega trpljenja, katero mu je povzročilo njegovo bahaštvo. Zato mu odvrne ponižno: „Hočem iti v gozd ter pogledati, ako bom mogel ustreliti jelena“. Ko se poda v gozd, res ustrelj jelena.

Z velikim veseljem ga prinese kralju. Ta se smeje ter mu reče: „Glej, kako lahko je obljubo držati, ako se nič nemogočega ne obljubi“. Šaljivec se je smejal v pest, zakaj plemič je postal od tistega dne ponižen.

Plemič je bil velik bahač. Veliko je obljubljal, a malo storil. Vse se mu je smejalo. Ostal je vendar isti bahač. Šele večkratni ostri zapor ga je izpametoval. Ne obljubujate torej veliko, posebno pa nič nemogočega. Prav resničen pa je pregovor: „Kdor veliko govori in obljubljuje, mora veliko znati, ali pa veliko lagati“.

Česu je vojakom treba.

(Glej Slavček I. stran 30!)

Kadar pridejo vojaki.

Boben bobna: bom brbam,
spet vojaki gremo k vam,
boben bobna: bom brbam,
dobrih postelj dajte nam!
Boben bobna: bom brbam,
danes gremo kam drugam,
cesar plača tu in tam.

Iskanje glasu i. t. d.

20. vaja.

h — **h.**

Hiša.

(Popis.)

Hiša je poslopje. Ima notranje in vnanje dele. Notranji deli so: veža, hodnik, sobe, kuhinja, jedilna shramba, stopnjice, pritličje, nadstropja, podstrešje in kleti. Vnanji deli hiše so: podstava, zidovi, okna, vrata, streha, dimnik, lina, žleb, strelovod, vetrnica.

Mlada zidarja.

(Pripovedka.)

„Pridi Dragica“, pravi Makso, „hočeva hišo zidati, zate in zame, za očeta in mater in hlevček zraven za konja in kočico za psička.“

Vzameta kamenčke za zidanje ter začneta zidati da je bilo veselje jih gledati. Zid je vedno večji. Okna in duri morajo tudi biti, in zgoraj naredita streho.

Spodaj je delavnica za očeta. Iz veže navzgor se pride po stopnjicah na podstrešje, iz veže navzdol pa v klet.

Zraven hiše pa sezidata hlev, kateri ni tako visok, in zraven hleva pa postavita kočico za psa. Ko vse to dovršita, sta zelo vesela ter od veselja ploskata z rokami. —

Makso in Dragica sta bila pridna otroka. Rada sta ubogala svoje starše. Ti so jima kupili več igrač, tako tudi kamenčke za zidanje. S temi kamenčki sta sestavila marsikaj. Posebno lepo sta znala hišo sestaviti. Bila sta vsekdar pridna in vesela.

Pridne otroke, veselo srce
ima rad Bog in tudi ljudje.

Otrokovo domoljubje.

(Glej Slavček I. stan 9!)

Moj dom.

(Deklamacija.)

(Glej Slavček II. stran 38!)

Otrokova cesarska pesem.

(Glej Slavček I. stran 34!)

Cesarska pesem.

Iskanje glasu i. t. d.

21. vaja.

*k — k.**Kladivo.*

Kladivo je železno ter ima leseni držaj. Ker je rokodeleci potrebujejo, kadar delajo, zato je kladivo orodje. Imamo pa tudi kladiva, kojih ne more človek vzdigniti, ampak jih vzdiguje voda. Ta kladiva so zelo velika in težka. Njihov ropot se sliši daleč okrog. S temi kladivi obdelujejo kovači v ognju omehčano železo ter izdelujejo iz njega razna orodja.

Umni kovač.

(Pripovedka.)

Nekdaj je živel v nekem mestu kovač, ki je zbog svoje razumnosti in spretnosti slovel daleč okoli. Videl je veliko sveta ter doživel mnogo čudnih dogodov. Ko pa postane bolj priletan, se naseli v svojem rojstnem kraju.

Nekoč prenoči pri njem možiček z oslom. Kovač mu dobro postreže, podkuje osla, ne da bi zahteval plačila. To se dopade možičku in mu reče: „Povej tri želje in izpolnile se ti bodo.“ Ker so kovaču radi kradli hruške, želi, naj nikdo, kdor bo splezal na hruško, ne more zapustiti hruške brez njegovega dovoljenja. Ker so v njegovih sobi večkrat kaj ukradli, želi tudi, naj nikdo ne more brez njegovega dovoljenja v sobo, kot skozi luknico pri ključavnici. Po vsaki teh nespametnih želj opominja ga možiček, naj najboljšega ne pozabi. „Najboljše je dobra pijača“, pravi kovač, želim torej, naj v mojem kozarcu nikdar ne zmanjka dobre kapljice. „Tvoje želje se bodo spolnile“, pravi možiček ter odjaha.

Kovač živi še veliko let zdrav in vesel, zakaj dobra kapljica v kozarcu, katere ni nikdar zmanjkalo, ohrani ga zdravega in trdnega. Slednjič pride tudi k njemu smrt. Kovač je navidezno zadovoljen iti ž njo, a prosi jo samo, naj mu odtrga za popotnico nekaj hrušek, zakaj on je preslaboten, da bi splezal na drevo. Komaj spleza na hruško, pravi kovač: „Ostani na hruški!“ Rad bi namreč še živel. Smrt pojé vse hruške z drevesa, potem se pa prične post in shušala je tako, da so ji ostale same kosti. Na zemlji ni nihče več umrl. Slednjič gre kovač k smrti in se pobota ž njo, da ga bo v prihodnje v miru pustila. Smrt odhiti jezna, da se ne more nad kovačem maščevati ter naščuva nanj hudobca. Kovač že od daleč zagleda hudobca. Hitro zapré duri, drži s pomagači meh k luknjici ključavnice in ko hudobec skozi luknjico pribrenči, ga vjame v meh ter istega zaveže. Hitro dene meh s hudobcem na naklo in ga z najtežjimi kladivi toliko časa obdeluje, da je bil hudobec ves polomljen in da ves potr oblubi, da se ne bo več prikazal.

Dolgo časa še živi kovač. Ko mu pa umrejo vsi prijatelji in znanci, naveliča se tudi on življenja. Poda se torej na pot v nebesa, kjer prav ponižno potrka. Sv. Peter odpre in v njem spozna kovač možička, kateri ga je velikokrat obvaroval in mu slednjič tri želje izpolnil.

Toda sv. Peter mu pravi: „Glej, da se spraviš, nebesa ti ostanejo zaprta, zakaj pozabil si želiti najboljše — zveličanje!“ Tudi v peklju in v vicah ga niso hoteli sprejeti. Zato se podá h kralju Matjažu, kjer spi ž njim še dandanes ter pričakuje, da bo kralj Matjaš vstal ter vnovič nastopil svoje kraljestvo.

Sv. Peter je obiskal kovača. Ker ga je tu dobro pogostil, obljubil mu je, spolniti tri želje. Opominjal ga je, naj si želi najboljše. Kovač je skrbel le za telo, na dušo je pa pozabil. Ko se je naveličal živeti, spredidel je, kako lahkomisljeno je ravnal. Zatorej pazimo na svoje zdravje, a skrbimo pred vsem za svojo dušo, zakaj:

Truplo mora kmalu umreti,
duši vedno je živeti,
oj, skrbi sicer za telo,
pred vsem pa duši za nebo!

Kovaška pesem.

(Glej Slavček I. stran 25!)

Kovač.

(Glej Slavček II. stran 30!)

Iskanje glasu i. t. d.

Pripomnja: Pri tej vaji se opozoré otroci lahko na vprašaj in sicer tako-le:

Kakšno znamenje smo stavili do sedaj med posamezne besede? Kaj naredite navadno na koncu stavka? Zdajle bodem stavil vam nekaj vprašanj. Kje ste zdajle? Kdo se uči z vami? Koga morate poslušati? Koga morate ubogati? I. t. d. Pomnite: Taki stavki, s katerimi vprašujem, so vprašavni stavki. Za vprašavnim stavkom stavimo vprašaj. (Se pokaže na tabli.) Časih vprašamo tudi z eno samo besedico. Take besedice so vprašavne besede. „Za vprašavnimi besedami stavimo tudi vprašaj“. Poslušajte, kako jaz vprašavne stavke in vprašavne besede izgovarjam. (Se izgovarjajo.) Kdo zna še tako izgovarjati?

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Glasbena Zora. Letnik I. Izdaja dne 16. vsakega meseca Fr. Gerbić v Ljubljani. Cena za pol leta 1 gld. 50 kr. Prvi zvezek prinaša te-le izvirne kompozicije: Fr. Gerbić: Pevski poziv. — Fr. Gerbić: Tak si lepa. — L. Pahor: Poslanec. — Fr. Gerbić: Kaj iščeš tu, lovec?

II. zvezek: Fr. Gerbić: Sundečič-Koračnica (za klavir).

III. zvezek: Ign. Hladnik: Bleškemu jezeru. — J. Pavčič: Ženjica. — Fr. Gerbić: Žitno polje. — Fr. Gerbić: Slavček, daj mi . . .

„Glasbeno Zoro“ prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Rokovnjači. Narodna igra s petjem v petih dejanjih. Po Jurčič-Kersnikovem romanu spisal Fran Govekar. Slovanske knjižnice 89—90 snopič. Cena 40 kr. Imena: Jurčič-Kersnik-Govekar „Rokovnjače“ najbolj priporočajo; zato bi bilo odveč, obširneje pisati o njih.

Salonska knjižnica II. Izdaja in ureja Andrej Gabršček. Hamlet, kraljevič danski. Žaloigra v petih dejanjih. Spisal Wiliam Shakespeare. Preložil Ivan Cankar. V Gorici. Tiskala in založila Goriška tiskarnica A. Gabršček. Cena 70 kr. To je najslavnejša žaloigra največjega dramatika, kar jih pozna svet.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Občni zbor „Narodne Šole“.) Društvo „Narodna Šola“ v Ljubljani je imelo svoj letošnji občni zbor dne 5. vinotoka.

Precej obiskovani zbor je otvoril njega predsednik, Anton Razinger, s presrečnim pozdravom na vdeležnike, konstatujoč sklepčnost istega.

Temu je sledilo poročilo tajnikovo, ki se glasi:

Slavni zbor! Iz vabila, katerega je odbor poslal čč. gg. članom za danes se vršeci občni zbor „Narodne Šole“, je razvidno delovanje društvenega odbora v ravnokar minolem letu.

Iz njega se lahko posname, da je odboru glavni namen, ustreči po možnosti različnim željam čč. gg. članov, da realizuje med letom vse sklepe, storjene pri občnem zboru, da bi „Narodna Šola“ v resnici dosegla oni namen, v katerega je bila ustanovljena.

Oni odbor, kateremu ste poverili pri lanskem občnem zboru to nalogo, se je vsekdar vestno trudil, doseči označeni namen. Ako pa i danes ni tako, kakor si želimo, ni temu kriv odbor, ampak vsestranske zapreke, ki se kaj rade pojavljajo — kakor drugod, tako tudi pri „Narodni Šoli“.

Kolikokrat je bilo treba, so se shajali odborniki v društvenih sejah ter ukrepali o namerah in potrebah, tičočih se društva in njega boljšega vsestranskega razvitka.

Imena odbornikov iz lanskega leta so vam itak znana. Ker je pa nekako navada, da se inena istih pri vsakoletnih občnih zbora ponavljajo, storim to i jaz v svojem skromnem poročilu in sicer:

Predsednik je bil Anton Razinger, njega namestnik Jakob Dimnik, blagajnik Alojzij Kecelj, tajnik Jožef Cepuder, odborniki pa so bili: Eng. Gangl, Ivan Krulec, Frančišek Raktelj, Juraj Režek in Frančišek Trošt. Pregledovavci računov so bili: Frančišek Gabršek, Jakob Furlan in Avgust Kleč.

Pri prvi seji, ki je bila dne 21. kimavca 1898., se je ukrenilo glede onih 20.000 zvezkov, katere je Grubbauer podaril „Narodni Šoli“ po trgovcu Giontiniju, da se namreč oni, ki reflektujejo na ta dar, sami zglase pri imenovanem trgovcu; zakaj „Narodna Šola“ nima s tvrdko Giontinijevo nikake zveze, ker je njen založnik tačasno trgovec Jos. Petrič.

Da bi se naša mladinska knjižnica pomnožila, je določil odbor v tej seji dvoje častnih nagrad po 100 in 50 gld. za dva najboljša izvirna mladinska spisa. Ker že o tem govorim, naj omenim takoj, da je odboru došel samo en tak spis, kateri se je poslal v to naprošenim ocenjevalcem v presojo.

Bode li za natisk, danes še ne vemo, ker dotični gospodje še niso izrekli svoje končne sodbe o njem.

Pri tej seji se je tudi sklenilo, o katerem bo natančneje poročal gospod blagajnik, da se izda nova mašna knjižica s primerno vsebino za branje in popevanje, katera bi bolje ugajala šolski mladini, nego dosedaj izdane enake knjige. Gg. kateheta Smrekar in Merčun pa sta se naprosila v sestavo te knjige, koji želji sta rada ugodila — za kar jima takoj pri tej priliki izražam primerno zahvalo. Knjiga ima namreč naslov „Pobožni otrok“ in bode gospodom članom gotovo že znana.

Tudi cena že zgoraj imenovanim knjižicam se je določila pri ravno tej seji ter da jo prodajajo trgovci Petrič, Gerber, Schwentner, Giontini in Katoliška knjigarna.

Kakor že vsako leto poprej, se je tudi lani izrekla želja, da se gospodi tovariši opozore v šolskem glasilu, da pri naročevanju ne pošiljajo denarja na naslove posameznih svojih prijateljev, kar se tolikrat zgodi, ampak vedno le na društvo „Narodna Šola“, ker nam drugače napravljajo vsakovrstne zapreke in celo nepotrebne troške.

Pri zadnji seji se je določil današnji občni zbor in njega dnevni red.

Tudi bo morda zanimalo čč. gg. tovariše, ako omenim, da se naročila pri „Narodni Šoli“ od leta do leta množe, da je bilo v ravnokar minolem letu do 60 naročil več nego lani; gotovo dovolj! Iz tega se pa tudi razvidi, da raste zaupanje v to društvo od leta do leta ter s tem tudi delo in opravilo društvenih funkcionarjev.

Končno naj še omenim, da ima „Narodna Šola“ takorekoč stalne dobrotnike in podpiratelje, kakor: visoki deželni zbor, slavni mestni zbor, slavno kranjsko hranilnico, kateri podpirajo naše društvo z letnimi prispevki po 200 gld. Tem in vsem drugim dobrotnikom izrekam s tega mesta najtoplejšo zahvalo in Bog plačaj.

Za tajnikom je poročal blagajnik Alojzij Kecelj, katerega poročilo so dobili člani tiskano v roke.

Končno se je izvršila volitev društvenega odbora za prihodnje leto per acclamationem in so v odboru:

Anton Razinger, načelnik; Jakob Dimnik, namestnik; Alojzij Kecelj, blagajnik; Jožef Cepuder, tajnik; odborniki pa so: Engelb. Gangl, Ivan Krulec, Juraj Režek, Frančišek Raktelj in Frančišek Trošt. Pregledovavci društvenih računov so tudi lanski in sicer: Jakob Furlan, Frančišek Gabršek in Avgust Kleč. Posebnih nasvetov ni bilo.

Z Goriškega. (Ljudskošolski učitelj zastopnik v c. kr. deželnem šolskem svetu; javna kvalifikacija; povišanje plač.) Že opetovano je naše ljudskošolsko učiteljstvo poudarjalo, naj bi tudi ono imelo iz svoje srede enega učiteljskega zastopnika v c. kr. deželnem šolskem svetu, zakaj ta zahteva je povsem opravičena. Eden zastopnik naj bi bil profesor ali ravnatelj srednje šole kot zastopnik za srednje šole in drugi naj zastopa ljudskošolsko učiteljstvo. Tako je na Kranjskem in Koroškem. Tudi na Goriškem bi moral biti tako, zakaj le ljudskošolski učitelj bode znal pravo zastopati težnje ljudskega učitelja, dočim profesor ali ravnatelj srednje šole ni o tem dobro poučen. Upam, da bodo naša učiteljska društva glede tega postopala solidarno in zbog tega tudi uspešno. Štajerski „Lehrerbund“ to tudi zahteva od c. kr. deželnega šolskega sveta. Posnemajmo ga!

Po vseh kronovinah avstrijske-ogrske države se je učiteljstvo izrazilo proti tajni kvalifikaciji — in učiteljstvo deluje v to, naj bode kvalifikacija — javna. — Celovškemu učiteljstvu se je že ugodilo glede tega, in tudi mestni šolski svet v Celju je v svoji seji dne 20. kimavca t. l. enoglasno sklenil na predlog mestnega šolskega nadzornika, ravnatelja A. Nagela, naj bo odslej kvalifikacija javna za celjski mestni okraj. — To je pravo in tako naj bo povsod. Tako javno kvalifikacijo imajo tudi na Kranjskem; to je vsak šolski voditelj dobi prepis „inšpekcijske pole“ gospoda c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. V tej je označeno učiteljsko osebje dotične šole, število šolodolžne in šoloobiskujoče mladine. Potem so klasifikovani posamezni učitelji in učiteljice iz vseh predmetov. Opisano je vse, kar se je našlo dobrega in slabega. Končno je izražena splošna sodba okrajnega šolskega nadzornika o dotični šoli: prav dobro, dobro, zadostno, komaj zadostno, nezadostno. — Tako zna vsak učitelj(ica), pri čem da je; popravi tam, kjer ni dobro itd., a v nas — na Goriškem — tega ni. Pri nas je vse tajno. Okrajni šolski nadzornik nadzoruje šolo, spiše svoje poročilo okrajnemu šolskemu svetu in ta poroča deželnemu šolskemu svetu in mi o tem ne znamo — nič. — Večkrat ima učitelj dobro zavest, da je prav dobro deloval, pa je komaj za dobro opisan. Ako meni, da je dobro deloval, se vara, ker je kvalifikovan za komaj ali nezadostno. In o vsem tem on nič ne zna. On ne ve, kje naj popravi in v čem je slabo redovan. — Zavoljo tega ne more popraviti reda, ker ne zna, kaj in zakaj. — Temu

nedostatku se mora v okom priti! Predlagam torej, naj naši učiteljski zastopniki v okrajnih šolskih svetih zahtevajo — javno kvalifikacijo in vsak šolski voditelj naj dobi vsako leto prepis inšpekcijske pole v nadaljnje ravnanje. — Tako je na Kranjskem in tako naj bo tudi v nas! — Tudi bi bilo umestno, da bi učiteljski zastopniki sporedično poročali našim strokovnim listom o sejah okrajnih šolskih svetov. Nekateri menijo, da je to tajna stvar, a jaz mislim, da ni res, zakaj poroča naj se le-to, kar je umestno poročati; saj prinaša „Slovenski Narod“ poročila iz sej ljubljanskega mestnega šolskega sveta. —

V zadnjem času so povišali plače uradnikom, slugam, financarjem; sedaj se povišajo plače častnikom. Samo mi učitelji Goriškega smo pozabljeni. Ker deželni zbor ne zboruje, pravijo, da se nam ne morejo plače povišati. Naj bi nam pa slavna vlada začasno kaj pomagala, dokler se plače ne povišajo. V Prusiji zalaga država za vsako učiteljsko mesto od 150 do 500 mark na leto. Baš tako plačuje država doklade za starostne prispevke in sicer za učitelja po 337 mark in za učiteljico po 184 mark. V nas ni tega; a naj se deluje na to, da se nam pomaga, dokler ne bode deželni zbor zboroval in sklepal in nam plač povišal. Naj bi znali tudi v nas, da „die schönste Poesie ist Geld, kein Geld ist Prosa.“

Ako so že vsem javnim funkcionarjem povišali plače, naj se končno tudi nam, ki smo najbolj potrebni, in če je imel prav Goethe, ko je pisal: „Eines schickt sich nicht für Alle.“

Z Goriškega. „Soča“, poročajoča o zadnjem učiteljskem zborovanju v Gorici, pravi, da se je o predlogu, naj se g. Medvešček imenuje častnim članom društva, zato oddaljilo toliko društvenikov, da zbor ni bil več sklepčen, ker je učiteljstvo spoznalo slabe posledice Medveščekove politike in Medveščekovega delovanja. V tem poročilu je resnica le to, da so se res nekateri društveniki oddaljili, a vzrok, ki ga je navedla „Soča“, je pri krojen po njeni želji, je neresničen, bodisi da ni bila „Soča“ prav poučena, bodisi da ga je nalašč tako zlobno zasukala. O „Soči“ sicer drugega nismo pričakovali, saj ne izide noben list, da bi se ne zadirala v g. Medveščka, najdelavnejšega in najzmožnejšega učitelja v našem okraju bodisi v šoli, bodisi zunaj šole. „Soči“ ne moremo toliko niti zameriti, ker vemo, da bi ga rada čim prej, tem rajša storila neškodljivega, ker potem bi z lahkotjo zamašila usta drugim učiteljem, oziroma bi jih dobila na svojo stran; saj naši učitelji so toliko „zavedni“, da čim bolj jih kdo zaničuje in tepe, bolj derejo za njim. Skoraj gotovo ne bo dolgo, in naše učiteljsko društvo izvoli mesto g. Medveščka g. Gabrščka svojim častnim članom radi zaslug, ki si jih je pridobil s psovkami in podtikanjem na učiteljstvo. Živelो društvo takih značajev! Prepričan pa sem, da „Soča“ ne misli kakor piše; g. Gabršček pozna morda bolje nego kdo drugi vrline g. Medveščka, toda „Soča“ s svojega stališča ne more drugače pisati o njem, saj ji gre samo zato, da bi ga osramotila, ponižala, moralno uničila, in pri tem ji pomagajo tovariši — efjalti njegovi! Sramota! Toda povem naj na tem mestu pravi, resnični vzrok dotičnemu podlemu vedenju nekaterih učiteljev, tovarišev g. Medveščka. Ta vzrok je zavist in sovraštvo.

G. Medvešček je nekomu na poti, nevaren tekmeč, in zato se dotični nekdo po pravici boji, da bi ne otemnela luč njegovih zmožnosti poleg zmožnosti g. Medveščka. Najprej je skrivaj proti njemu deloval, a omenjenega dne se je moral odkriti in odkril se je! Poznamo ga sedaj, da bi ga bili poprej!

Agitoval je za svoj namen proti dotičnemu predlogu že poprej na skrivnem, a na dan zborovanja kar očitno vabil (ne vem, s kakimi obljubami ali grožnjami) svoje tovariše, zlasti gospodične učiteljice, iz zborovalne sobe. Najel si je bil tudi sebi urednih pomagačev, ki so mu pomagali pri tem plemenitem poslu! In to so učitelji! To, g. Gabršček, je pravi vzrok — nesramna agitacija in podlost enega tovariša, da g. Medvešček ni bil izvoljen častnim članom društva, kakor so nameravali zavedni učitelji.

Pomilujemo pa tudi dotične tovariše in tovarišice, ker so tako sijajno pokazali svojo nezavednost! Ako se je zdel komu dotični predlog neutemeljen, bi moral ostati kot značajan človek v sobi in ga pobijati. Edino to bi bilo pravo. Toda dotičniki dobro vedo, da bi jim to ne bilo mogoče, zato so na tak podel način preprečili sprejetje dotičnega predloga. Nemirna vest jih je gnala iz sobe! Najbrž ni imel tudi nobeden toliko poguma, da bi se drznil ugovarjati. Vsa čast takim možem!

Pač taki učitelji ne zaslužijo kaj boljšega od psovok in zasramovanja, katero jim je svoj čas „Soča“ bruhala v obraz. To sami potrjujejo s tem, da hočejo uničiti njega, ki jih je tedaj skoraj edini branil in zagovarjal, ki se je postavil v boj za čast in pravice učiteljskega stanu!*) Kje vam je zavednost, kje vest, kje stanovski ponos?!

Gosp. Medvešček ni dosti izgubil, da ni častni član društva, ki ga tvorijo večinoma taki značaji! Jaz vsaj bi si tega ne štel v čast.

H koncu svetujem še g. Medveščeku, naj se spravi z Gabrščkom, saj se je deloma res pregrešil, v kolikor se je potegoval in bojeval za take „značajne“ in „zavedne“ tovariše.

Dragi Peter! Pero odloži iz rok in živi le sebi, svoji družini in svojemu stanu!

Nehvaležnost in izdajstvo Ti je plačilo za Tvoj trud!

—č.

Vestnik.

Osobne vesti. Glavna učitelja na ljubljanskem ženskem učiteljskem gg. prof. Jakob Vodeb in c. kr. okr. šolski nadzornik prof. Vilibald Zupančič sta pomaknjena v VII. činovni razred.

Šolski muzej se nahaja od 1. t. m. dalje v prostorih II. mestne šole na Cojzovi cesti.

Vsi na krov! S temi besedami je povabil naš list v zadnji številki p. i. učiteljstvo na občni zbor c. kr. kmetijske družbe. In res je prišlo dne 26. m. m. nad 200 zavednih in naprednih učiteljev, vsak s svojo četo v Ljubljano, ki so pokazali pri volitvi, da jim bije srce za razvoj naše prekornostne kmetijske družbe in ž njo za napredek in blagor našega ubogega ratarja, ki se je pričel zavedati ter otrinjati z očmi temo, ki mu je zabranjevala pogled v boljšo bodočnost. Naš kmet je poslušal pri tej volitvi glas svojega naprednega učiteljstva ter s tem pokazal očitno, da simpatizuje ž njim ter spoznava veliko korist, ki mu jo doprinaša nova šola, oziroma novodobno učiteljstvo. Lahko trdimo, da je bila ta zmaga zmaga naprednega, svobodomiselnega učiteljstva nad nazadnjaškim klerikalizmom. Upamo pa, da si sijajna zmaga ni bila zadnja zmaga svobodomiselnega učiteljstva nad nasprotniki svobode in napredka! Zora puca — — —

Shod zaupnih mož narodne napredne-stranke, ki je bil dne 25. m. m., je izvolil v izvrševalni odbor tudi predsednika naše „Zaveze“, g. Luko Jelenc. Do sedaj učitelji nismo imeli svojega zastopnika v tem odboru.

Občni zbor kmetijske družbe je bil dne 26. m. m. v Ljubljani. Kandidatje narodne-napredne stranke so dobili 1268 glasov, kandidatje klerikalne stranke pa 596 glasov. Narod je govoril!

V odbor je izvoljen tudi gospod nadučitelj Janko Žirovnik.

Shod avstrijskega učiteljstva je dne 1. in 2. t. m. na Dunaju. „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“ zastopa g. učitelj Engelbert Gangl. Ljudski učitelj gre na dan!

Shod zaupnih mož. Župan g. L. Mlakar je na kratko pojasnil nečuveno gonjo, ki se je od klerikalne strani uprizorila proti učiteljstvu, kateremu se že krate njegove državljske pravice. Učiteljstvu se mora zagotoviti tista neodvisnost kakor uradnikom. Stranka naj

*) To je res; g. Medvešček je storil poleg g. Vrtovca več za ugled in veljavo goriškega učiteljstva nego marsikdo. Nehvaležnost je plačilo sveta! Uredn.

zato dela z vso močjo na to, da se učiteljstvo v tem smislu organizuje, da bodo učitelji ravnopravni uradnikom od XI. do VIII. razreda. (Živahno pritrjevanje in klici: Živelo napredno učiteljstvo!)

Otvoritev obrtne napredovalne šole v Šmartnem pri Litiji se je izvršila v nedeljo. Najprej je bila slovesna maša, katere se je vdeležilo učiteljstvo s šolsko mladino in vsi ondotni in okoličanski odličnjaki. Po maši je imel v okrašeni šoli otvoritveni govor nadučitelj g. Iv. Bartl. Za njim je govoril okrajni nadkomisar g. Št. Lapajne. Nato se je začelo takoj s šolskim poukom. Že danes je 32 učencev, kar dokazuje potrebo te obrtne šole.

V Horjulu je razpisano drugo učno mesto do 20. t. m.

Izjava. Podpisani učitelji, zbrani na prijateljskem sestanku v Cerknem, protestujejo najodločneje proti pisavi in tendencioznim lažem „Domoljuba“ št. 19. z dne 5. vinotoka t. l.

Zaradi članka: „Slovenski učitelji, odločite se“ se čutijo žaljene kot učitelji ter obsojajo to ščuvanje prostega ljudstva proti šoli in obenem proti učiteljstvu. Več o priliki učiteljskega zborovanja.

Cerkno, dne 22. vinotoka 1899.

Francišek Kokole, Jožef Rakovšček, Andrej Jakler, Francišek Murnik, Julij Kogoj, Fr. Kašca, Ivan Trebše, Ivan Hrast.

Štev. 5. **Razpis ustanove.**

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ razpisuje s tem „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ v letnem znesku 40 gld.

Ustanova velja za ljudske, srednje in visoke šole, izvzemši bogoslovje, ne oziraje se na kraj, kje dotičnik stanuje.

Pravico do te ustanove imajo: 1. Učiteljske sirote po očetu in materi; v pomanjkanju teh 2. učiteljske sirote po očetu; v pomanjkanju teh 3. učiteljske sirote po materi; v pomanjkanju teh 4. učiteljski otroci sploh.

Prošnje, opremljene z zadnjima dvema šolskima izpričevaloma in ubožnim listom, naj se pošljejo društvenemu odboru do 20. listopada t. l. (I. mestna šola, Komenskega ulice.)

V Ljubljani, dne 10. vinotoka 1899.

Za odbor:

Andrej Žumer,
t. č. predsednik.

Jakob Dimnik,
t. č. blagajnik.

Juraj Režek,
t. č. tajnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1398

o. šol. sv. V krškem šolskem okraju se razpisuje nadučiteljska služba na dvorazrednici v Sv. Križu poleg Kostanjevice s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno nameščenju. Prihodnje šolsko leto se bode odprla nova šola.

Pravilno opremljene prošnje naj se vlagajo do 15. listopada 1899. l. predpisanim potem tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 25. vinotoka 1899.

Listek upravnikov.

Genjene tovarišice in tovariši! Tako na cedilu me pa vendar še niste pustili nikdar kakor ravno sedaj. Vaša uplačila za „Tovariša“ tako redko kapljajo, da niti za poštnino ne zadostuje. Vse direktne in indirektne prošnje ne pomagajo nič — vse je bob ob steno!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.

Mnogim se je moral list ustaviti in mnogim se bo še moral edino radi neplačevanja naročnine. — In glejte, neumljivo mi je, kako more človek brez stanovskega lista izhajati! Naš ponos bi moral biti, podpirati list, ki dela vendar le edino za nas!

Tovariši, nujno Vas prosim, da se spomnite „Tovarišev“ prazne blagajnice! Pričakujem, da se s 1. listopadom prav gotovo oglasite pa — zamašite „Tovarišu“ usta!

Pozdravlja Vas Vaš tovariš

Ljubljana-Barje, 18. vinotoka 1899.

Črnagoj.

V zalogi R. Šeberjeve tiskarnice v Postojni je ravnokar izšel:

Ročni zapisnik

imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja

na Kranjskem,

Južno - Štajarskem in Primorskem

in z osebnim staležem

kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto

1899/1900.

VI. LETNIK.

Sestavil

Štefan Primožič,

učitelj.

Cena: za 75 učen. 70 kr., za 100 učen. 75 kr., za 125 učen. 80 kr., za 150 učen. 85 kr. itd., po pošti 5 kr. več.

Češnik & Milavec

v Ljubljani

Špitalske - Lingerjeve ulice

priporočata slavnemu občinstvu za jesensko in zimsko sezono svojo bogato, novo založeno trgovino najlepših novosti v veliki izberi za ženske in moške obleke.

Vzorci se pošiljajo po pošti brezplačno.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!